



Н. І. Чудик-Білоусова
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління та права

УДК 349.3 (477)

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

*Здійснено аналіз формування пенсійної системи України.
Доводиться, що, незважаючи на те, що пенсійна реформа
проводиться ще з 1998 року, окремі правові норми, що регулюють
пенсійні відносини, залишаються суперечливими, недосконалими
та порушують основні принципи соціального забезпечення.*

Ключові слова: пенсійна реформа, пенсійна система, рівні пенсійної системи.

Обравши статус соціальної держави, Україна визначила для себе не лише проголошення основних соціально-економічних прав і свобод громадян, але й взяла зобов'язання забезпечити їх здійснення та реалізацію в умовах ринкової економіки. Для цього держава проводить відповідну соціальну політику, під якою в літературі розуміють систему правових, організаційних та інших заходів державних і недержавних установ, організацій, що враховують економічний потенціал країни і спрямовані на підтримання соціальної стабільності у суспільстві, створення умов для постійного зростання добробуту працездатних осіб та забезпечення належного рівня життя тих, хто через непрацездатність чи інші життєві обставини не має достатніх засобів для існування [1, с. 24–26].

З'ясування сутності пенсійного забезпечення є особливо актуальним в умовах сьогодення, адже Конституцією Україна визначається соціальною державою, в якій одним із пріоритетів розвитку повинно бути збереження стабільності та злагоди в суспільстві, наявність засобів підтримки і допомоги для людей, важелів захисту і забезпечення їхніх прав і свобод. Соціальна держава спрямовує свою політику в напрямі розвитку ринкової економіки, соціальної справедливості, соціальної захищеності, соціального партнерства і соціальної солідарності членів суспільства. Її основними завданнями визнаються досягнення стабільності рівня життя населення, захист та здійснення прав і свобод громадян, створення сучасних систем охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення, підтримки злидених та бідних соціальних верств, попередження і вирішення соціальних конфліктів [2, с. 9].

Окремі питання функціонування системи пенсійного забезпечення стали предметом дослідження у наукових працях українських вчених: Я. І. Безуглої, Н. Б. Болотіної, Т. О. Дідковська, Б. О. Зайчука, Н. М. Ковальнової, Е. М. Лібанової, Б. О. Надточія, А. А. Нечай, І. В. Оклей, М. М. Папієва, С. М. Прилипка, В. Д. Роїка, С. М. Сивак, І. М. Сироти, Н. М. Стаховської, Б. І. Сташківа, Б. С. Стичинського, П. Д. Пилипенка та ін.

Після здобуття незалежності перед Україною постало питання розроблення національного законодавства з соціального забезпечення й нової стратегії соціального захисту населення, яка відповідала б ринковим умовам, забезпечувала кращу соціальну захищеність непрацездатних. Першим кроком у цій надзвичайно складній роботі стало прийняття 5 листопада 1991 р. Закону України "Про пенсійне



забезпечення” [3], з ухваленням якого національна пенсійна система започаткувала свій перехід до страхових засад функціонування, адже у грудні 1990 р. було створено Українське республіканське відділення Пенсійного фонду СРСР, на базі якого у січні 1992 р. сформували Пенсійний фонд України. Пенсійна система не була цілком побудована на принципах страхування та поєднувала принципи соціального страхування і соціальної допомоги, хоча закладала страхові основи, передбачивши відокремлення пенсійної системи від держбюджету. Основним джерелом коштів для фінансування пенсій став Пенсійний фонд, який формувався за рахунок страхових внесків та інших надходжень. Пенсійне забезпечення стало складовою державної системи соціального захисту населення, яка охоплює всіх непрацездатних громадян похилого віку, інвалідів, осіб, що втратили годувальника, виплати яким проводилися у формі пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, компенсаційних виплат, додаткових пенсій.

З 1998 р. пенсійне страхування стало частиною загальної системи соціального страхування, яка закріпила принцип соціального забезпечення громадян на умовах обов’язкового державного соціального страхування, за допомогою якого держава гарантує соціальний захист у разі настання страхових випадків (старість, інвалідність, втрата годувальника) [4]. Загалом стратегія пенсійного страхування (як і всієї системи соціального страхування) була спрямована на повне охоплення всіх категорій зайнятого населення та уніфікацію порядку призначення страхових виплат у межах одного закону.

Метою реформування пенсійної системи є забезпечення належного рівня життя людей похилого віку на засадах соціальної справедливості, гармонізації відносин між поколіннями та сприяння економічному зростанню. Тому реформа повинна здійснюватися на системних засадах, перевірених досвідом інших країн та адаптованих до українських умов соціальної справедливості, прийнятності, розуміння та підтримки населенням; свободи вибору пенсії, підвищення зацікавленості і відповідальності громадян за свій добробут у старості; економічної обґрунтованості та фінансової спроможності і стійкості пенсійної системи; зростання національних заощаджень та економічного розвитку країни; захищеності від політичних ризиків, адже надалі чисельність пенсіонерів зростає на тлі зменшення чисельності працюючих та кількості осіб, що народжуються. Пенсійні системи удосконалюються в усьому світі, що зумовлено тенденціями старіння населення. Тому запроваджуються інші, побудовані на нових засадах, системи пенсійного забезпечення, які розосереджують ризики і послаблюють їхній вплив. Переважно застосовується багаторівнева система пенсійного забезпечення, яка має три складові: солідарну (перший рівень), обов’язкову накопичувальну (другий рівень) та додаткову або добровільну накопичувальну (третій рівень) [5, с. 13]. Таке поєднання дозволяє забезпечити соціальні гарантії та фінансову стабільність пенсійної системи, так як солідарна і накопичувальна системи підвладні впливу різних ризиків: перша вразлива щодо демографічних ризиків і досить стійка до інфляційних, а друга — навпаки.

Для України більш прийнятною є багаторівнева пенсійна система. З урахуванням цього, пенсійна реформа повинна бути проведена за трьома напрямками: реформування солідарної системи, створення обов’язкової накопичувальної системи, розвиток добровільної системи. Солідарна система повинна запобігати бідності серед осіб похилого віку через перерозподіл частини коштів в інтересах громадян, які одержували низькі доходи. Фінансова стабільність солідарної системи залежить від співвідношення чисельності пенсіонерів і платників пенсійних внесків. Співвідношення, у свою чергу, залежить від загальної економічної ситуації (стану економіки, ринку праці, рівня оплати праці) та від демографічних чинників (вік виходу на пенсію, рівень смертності у вікових групах). Солідарна система повинна



зберігати за собою функції запобігання бідності серед осіб похилого віку та виплачувати пенсії за віком; інвалідністю у разі втрати годувальника та допомогу на поховання [6, с. 27], тому характеризується поступовим збільшенням пенсійного віку з урахуванням середньої тривалості життя та досвіду зарубіжних країн. Із 2004 року солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та система недержавного пенсійного забезпечення впроваджені, але не функціонує накопичувальна складова системи пенсійного страхування.

Основною проблемою солідарного пенсійного страхування є велика кількість пільгових і спеціальних пенсій. Досі наявні диспропорції в пенсійному забезпеченні, зумовлені спеціальним законодавством для окремих категорій громадян (визначення заробітної плати, з якої обчислюється пенсія, індексація розміру пенсії, підвищення пенсії у зв'язку із зростанням заробітної плати). Така ситуація є соціально несправедливою, але цілком законною, так як для окремих категорій громадян законами України можуть встановлюватися інші, відмінні від загальнообов'язкового пенсійного страхування і недержавного пенсійного забезпечення, умови, норми та порядок пенсійного забезпечення, відмінні від принципів пенсійного страхування (ч. 3 ст. 2 Закону “Про загальнообов'язкове пенсійне страхування” [7]).

Для досягнення мети пенсійної реформи необхідно задіяти комплекс правових, економічних, організаційних заходів, що повинні закласти підвалини для реалізації нових пенсійних ініціатив та унеможливити розвиток негативних процесів у галузі пенсійного забезпечення. У комплексі заходів щодо запровадження нової пенсійної системи виключно важливу роль повинна відіграти роз'яснювальна робота серед населення, спрямована на усвідомлення природи соціальних ризиків і можливі їх наслідки. Тому реформування повинно відбуватися з урахуванням прийнятності фінансового “навантаження” для роботодавців стосовно внесків, соціальної справедливості щодо всіх категорій пенсіонерів, забезпечення високої міри залежності розмірів пенсій від індивідуальних страхових внесків; соціальної дієвості, ефективності соціального захисту застрахованих, що особливо важливо для працівників з низькою заробітною платою, але з тривалим стажем роботи [8, с. 18].

Процес створення ефективної системи пенсійного забезпечення залежить від багатьох чинників, у тому числі і з використанням досвіду зарубіжних країн, де ця система працює тривалий час і має позитивні результати. Пенсійне страхування в різних державах здійснюється по-різному, тому пенсійні системи зарубіжних країн є досить різними. Умовно їх можна поділити за галузевою приналежністю, за способом організації, за ступенем заміщення втраченого доходу та іншими критеріями, серед яких можна виділити такі: способи фінансування, типи справляння внесків і розрахунку виплат, обов'язковість або добровільність участі в них працівників. У світовій практиці прийнято виділяти два способи фінансування пенсійних систем: розподільчий і накопичувальний. У розподільчій системі, як правило, функціонує державна форма пенсійного забезпечення. Пенсійні виплати фінансуються за рахунок поточних доходів, які складаються із внесків працівників та роботодавців. Внески працівників акумулюються на спеціальному виділеному рахунку та згодом розподіляються у вигляді виплат на користь пенсіонерів. У накопичувальних пенсійних системах внески працівників акумулюються у пенсійних фондах, інвестуються з метою отримання додаткового прибутку. Пільг у накопичувальній системі, як правило, немає. Пенсійні виплати повинні бути профінансовані роботодавцем, працівником або державою.

Для зарубіжних пенсійних систем характерною є обов'язковість або добровільність участі у ній працівників. Обов'язковість участі означає відповідальність держави перед особою і законодавчо закріплене зобов'язання учасників системи сплачувати внески. Добровільність участі означає можливість вибору з метою



отримання заощаджень основних моделей пенсійної системи (у промислово розвинених країнах, у Латиноамериканських країнах, Швеції). Кожна з них має свої специфічні особливості, які враховуються експертами країн під час складання перспективних національних моделей пенсійного забезпечення [9, с. 17]. Тому у деяких країнах під час реформування пенсійної системи роблять спроби комбінованого використання найбільш вдалих моментів кожної з моделей.

В основу пенсійних систем у країнах з розвинутою економікою в якості першого рівня покладені базові розподільчі системи з коефіцієнтом заміщення (співвідношення розміру пенсії з раніше отриманим заробітком). Так, у 2000 році із країн ЄС лише Великобританія, Данія та Нідерланди мали додаткові накопичувальні схеми, а більшість країн ЄС для фінансування пенсійної системи використовує державні субсидії [10, с. 14]. Додатковим рівнем пенсійної системи в країнах ЄС створюються професійні накопичувальні схеми, за винятком Франції, де застосовується розподільчий принцип. Третім рівнем пенсійної системи у промислово розвинених країнах є добровільне пенсійне забезпечення.

Другою цікавою моделлю пенсійної системи вчені вважають модель Латиноамериканських країн (Чилі, Перу, Коста-Рика, Аргентина, Уругвай, Болівія, Сальвадор), які провели реформування систем пенсійного забезпечення шляхом заміщення розподільчої системи системою індивідуальних накопичувальних рахунків з обов'язковими та добровільними внесками [11, с. 39]. Заслугує, на наш погляд, на увагу шведська модель пенсійної системи, яка складається з універсальної базової пенсії (національна базова пенсія) з невеликим додатковим компонентом (національна додаткова пенсія), у якому враховується розмір внесків, крім цього створені квазіобов'язкові професійні системи з охопленням 90 % усіх працівників, індивідуальні пенсійні ощадні рахунки та приватні заощадження всіх інших типів.

У пенсійних системах різних країн також наявна тенденція щодо збільшення пенсійного віку. В Україні, якщо зважити на співвідношення жінок та чоловіків у пенсійному віці та статеві особливості структури життєвого потенціалу (середню тривалість активного та пенсійного періодів життя), дієві результати, на думку економістів, може дати встановлення рівного пенсійного віку — 65 років для чоловіків і жінок [12, с. 42]. З жовтня 2011 року він збільшений лише для жінок, і, на наш погляд, його збільшення є доцільним і обґрунтованим [13]. Збільшення пенсійного віку поки що не відбулося у Російській Федерації та Республіці Білорусь. У Молдові та Грузії пенсійний вік становить 65 років для чоловіків і 60 років для жінок, у Вірменії 65 та 63 роки відповідно. Латвія послідовно і доволі успішно провела реформу пенсійної системи за накопичувальним принципом. У Польщі запроваджена трирівнева пенсійна система, з 1 січня 1999 року введено персоналізований облік внесків і заробітку працівників, змінена формула обчислення пенсії, створено умовні рахунки, на яких знаходилася певна сума, на яку мав право кожен працівник до 1991 року, тому фактично відпала потреба у трудових книжках [14, с. 41]. Пенсійна реформа у Російській Федерації розпочалася в першій половині 2001 року. Пенсії в обов'язковій пенсійній системі поділяються на пенсії за державним пенсійним забезпеченням та за обов'язковим пенсійним страхуванням. Із системи обов'язкового пенсійного страхування призначаються трудові пенсії, які складаються з базової частини, страхової та накопичувальних частин. Із системи державного пенсійного забезпечення призначаються пенсії за вислугу років, зі старості, у зв'язку з інвалідністю, в разі втрати годувальника та соціальні пенсії. Щодо фінансування пенсій слід зазначити, що виплата базової частини трудової пенсії здійснюється за рахунок єдиного внеску, що зараховується до федерального бюджету. Виплата страхової та накопичувальної частин трудової пенсії здійснюється за рахунок коштів Пенсійного фонду. Накопичувальна частина виплачується за



рахунок сум, облікованих у спеціальній частині особового рахунка застрахованої особи. Тому аналіз пенсійного страхування в Російській Федерації говорить про значні запозичення в українському законодавстві, хоча наявні власні особливості у фінансуванні та визначенні розмірів пенсій [15, с. 11].

Накопичувальна складова системи пенсійного страхування (другий рівень) відповідно до плану реформування, закладеного в законодавстві, повинна була запрацювати ще в 2007 році. Однак внаслідок неефективного адміністрування та недостатнього законодавчого забезпечення її досі не запровадили. Натомість, відповідно до Концепції пенсійної реформи це планувалося зробити протягом 2010–2014 років [16]. Її запровадження є необхідним, так як може доповнити солідарну (розподільну) пенсійну систему, але для цього “необхідно забезпечити створення інституційної та регуляторної бази накопичувальної системи пенсійного страхування, набуті досвіду функціонування добровільних пенсійних фондів, створити умови для подальшого розвитку фондового ринку” [8, с. 16]. Запровадження повинно відбуватися в період початку тривалого зростання навантаження на пенсійну систему та супроводжуватися зміною структури обов’язкових внесків з використанням передбачених законом компенсаційних механізмів для відновлення платіжного балансу солідарної системи. Основними проблемами створення сучасного програмно-технічного комплексу для обслуговування накопичувальної системи досі залишаються такі: законодавче врегулювання функціонування системи обліку застрахованих осіб, ведення обліку на накопичуваних пенсійних рахунках, здійснення виплат і оцінювання наслідків впливу зміни різноманітних чинників на стійкість фінансового стану Пенсійного фонду, моделювання, прогнозування актуарних розрахунків [17, с. 17]. Прогнозування фінансового стану пенсійної системи і його впливу на загальний стан економіки України також повинно відігравати суттєву роль, адже пенсія є відкладеною часткою заробітної плати, її розмір безпосередньо залежить від рівня доходів працюючих, тому важливим є створення ефективного механізму підвищення трудових доходів як основи збільшення страхових внесків. Запровадження накопичувального рівня пенсійної системи дасть можливість зробити пенсійну систему гнучкішою і покращить інвестиційний клімат за рахунок капіталізації частини страхових внесків. Згідно з існуючими демографічними та економічними прогнозами найкращим моментом для цього був саме у 2007 р. (у цей період спостерігалось зниження демографічного навантаження на населення працездатного віку, збереження швидких темпів зростання ВВП та заробітної плати, високий рівень інвестиційного доходу) [18, с. 32].

Питання щодо недержавного рівня пенсійної системи та участі в недержавних пенсійних фондах як для громадян, так і для роботодавців є справою добровільною, але водночас потребує певної обізнаності про види та особливості їхньої діяльності [19, с. 57]. Система недержавного пенсійного забезпечення базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їхніх об’єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення [20] та є складовою частиною системи накопичувального пенсійного забезпечення, ґрунтується на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов’язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат [20]. Створення такої системи (третій рівень) розраховано на людей, які хочуть і можуть зробити більші заощадження коштів на старість. При цьому кожен громадянин повинен мати змогу обрати ту форму заощаджень, якій він довіряє найбільше. Тому доцільно передбачити гарантії для вкладників.



Трирівнева пенсійна система дозволить розподілити між її складовими ризики, пов'язані зі змінами в демографічній ситуації (більш чутливою є солідарна система) та з коливаннями в економіці і на ринку капіталів (що істотніше відчувається у накопичувальній системі). Такий розподіл ризиків сприяє створенню фінансово збалансованої та стійкої пенсійної системи, що застрахує працівників від зниження загального рівня доходів після виходу на пенсію і є принципово важливим та вигідним для них. Під час тривалого переходу від солідарної до змішаної пенсійної системи (за оцінками експертів, 25–30 років) потрібно буде виконувати “подвійні зобов'язання”. Потрібно виплачувати пенсії пенсіонерам, які отримують їх лише з солідарної системи, та спрямовувати частину коштів на формування обов'язкових індивідуальних пенсійних заощаджень. За таких умов ймовірний дефіцит коштів у солідарній пенсійній системі, що спонукає до пошуку джерел їх компенсації. Потреба в додаткових коштах для виконання “подвійних зобов'язань” буде максимальною на початку реформування пенсійної системи і надалі поступово зменшуватиметься за рахунок скорочення числа осіб, що отримують пенсію виключно з солідарної системи. За прогнозними оцінками в 2002–2006 роках в Україні була найбільш сприятлива демографічна ситуація для запровадження обов'язкової накопичувальної системи з найменшими фінансовими витратами. Важливою і необхідною умовою запровадження змішаної системи є перехід на паритетну систему сплати пенсійних внесків — порівну роботодавцями та найманими працівниками. Досвід Польщі свідчить, що перехід до паритетної сплати пенсійних внесків мав яскраво виражений соціальний ефект. Проте такий перехід не повинен призвести до зниження реальних доходів найманих працівників.

Отже, створення національної системи пенсійного забезпечення населення — довготривалий, багатоступеневий процес, тісно пов'язаний з економічними, фінансовими, адміністративними реаліями. Вибір ефективного шляху реформування діючої системи повинен здійснюватися шляхом аналізу і дотримання необхідної наступності на основі досвіду, набуто впродовж певного періоду. Успішність реформування пенсійної системи залежить від багатьох чинників. Найважливішим з них є такий, що безпосередньо впливає на процес змін у пенсійному забезпеченні, чітка, зрозуміла, несуперечлива нормативно-правова база, яка сьогодні залишається недосконалою та порушує основні принципи соціального забезпечення, адже реформована солідарна складова пенсійної системи України не враховує інтереси малозабезпечених та безробітних осіб, а накопичувальна складова за умов незапровадженості не стимулює до пенсійних заощаджень, особливо громадян з більш високими доходами.

Список використаних джерел

1. Сташків, Б. Поняття права соціального забезпечення [Текст] / Б. Сташків // Право України. — 2000. — № 5. — С. 24–26.
2. Право соціального забезпечення [Текст] : [навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / [П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін.] / за ред. П. Д. Пилипенка. — К. : Ін Юре, 2006. — 496 с.
3. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 05.11.1992 р. № 1788–ХІІ [Текст] // ВВР. — 1992. — № 53. — Ст. 10.
4. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98–ВР [Текст] // ВВР. — 1998. — № 23. — Ст. 121.
5. Кіндратець, С. Пенсійна політика в країнах Заходу [Текст] / С. Кіндратець // Право України. — 2004. — № 2. — С. 132–135.
6. Івашкевич, В. Пенсійна реформа в Україні [Текст] / В. Івашкевич // Україна: аспекти праці. — 2001. — № 2. — С. 22–29.
7. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1058–ІV [Текст] // ОВУ. — 2003. — № 33. — Ст. 1770.



8. Папієв, М. М. Реформування пенсійної системи України [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.09.01 "Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика" / М. М. Папієв ; НАН України, Ін-т демографії та соц. дослідж. — К., 2004. — 22 с.
9. Морозова, О. Міжнародні стандарти побудови пенсійної системи [Текст] / О. Морозова / Вісник Пенсійного фонду України. — 2006. — № 9. — С. 16–17.
10. Нікулова, І. Пенсійна реформа [Текст] / І. Нікулова // Вісник Пенсійного фонду України. — 2004. — № 8. — С. 14.
11. Вінер, М. Пенсійні системи країн Латинської Америки [Текст] / М. Вінер // Україна: аспекти праці. — 2000. — № 5. — С. 35–37.
12. Соколик, М. П. Методологія моделювання пенсійного забезпечення на заощаджувальних засадах [Текст] / М. П. Соколик // Економіка і прогнозування. — 2000. — № 1. — С. 42–59.
13. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України від 08.07.2011 р. № 3668–VI [Текст] // ОВУ. — 2011. — № 71. — С. 11. — Ст. 2667.
14. Яценко, В. В епіцентрі пенсійної реформи — Латвія, Угорщина, Польща / В. Яценко, М. Вінер // Україна: аспекти праці. — 2000. — № 4. — С. 36–44.
15. Сандлер, Д. Проблеми і перспективи становлення сучасної системи пенсійного забезпечення в Російській Федерації та Україні [Текст] / Д. Сандлер // Україна: аспекти праці. — 2005. — № 7. — С. 10–13.
16. Про схвалення Концепції подальшого проведення пенсійної реформи : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.10.2009 р. № 1224–р [Текст] // ОВУ. — 2009. — № 81. — С. 47. — Ст. 2752.
17. Вінер, М. Як розробити дійову систему недержавного пенсійного забезпечення в Україні [Текст] / М. Вінер, А. Нечай, В. Яценко // Україна: аспекти праці. — 2000. — № 2. — С. 16–22.
18. Міщенко, В. І. Недержавні пенсійні фонди в системі реформування пенсійної системи України [Текст] / В. І. Міщенко, В. В. Гордієнко // Фінанси України. — 2001. — № 12. — С. 32.
19. Кузнецова, Р. П. Законодавчо-нормативна база як основа розрахунків у моделі соціального бюджету [Текст] / Р. П. Кузнецова, Н. В. Шитік // Соціальний захист. — 2001. — № 4. — С. 57–62.
20. Про недержавне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1057–IV [Текст] // ВВР. — 2003. — № 47–48. — Ст. 372.

*Рекомендовано до друку кафедрою цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 13 від 29 червня 2011 року)*

Надійшла до редакції 27.07.2011

Чудык-Белюсова Н. И. Правовые основы проведения пенсионной реформы в Украине
Осуществлен анализ формирования пенсионной системы Украины. Доказано, что, несмотря на то, что пенсионная реформа проводится еще с 1998 года, отдельные правовые нормы, регулирующие пенсионные отношения, остаются противоречивыми, несовершенными и нарушают основные принципы социального обеспечения.

Ключевые слова: пенсионная реформа, пенсионная система, уровни пенсионной системы.

Chudyk-Bilousova, N. I. Legal Bases for Pension Reform in Ukraine.

The author analyzed the formation of the pension system in Ukraine. The author proved that, despite the fact that pension reform is carried out since 1998, some legal rules governing pension relationships remain controversial, flawed and violate basic principles of social security.

Key words: pension reform, the pension system, the levels of the pension system.

